

Joukje Akveld

LESBRIEF

Een aap

op

de

WC

een dierentuin in oorlogstijd

Met illustraties van Martijn van der Linden

LESBRIEF

bij het boek

Een aap op de wc

Joukje Akveld (tekst) en Martijn van der Linden (illustraties)

Uitgeverij Hoogland & Van Klaveren 2015

Bestemd voor leerkrachten om met leerlingen van ± 8-13 jaar het boek te verkennen, dieper op onderwerpen in te gaan, gespreksstof te genereren en er zoek- en schrijfp opdrachten aan te verbinden.

Schrijver lesbrieff:

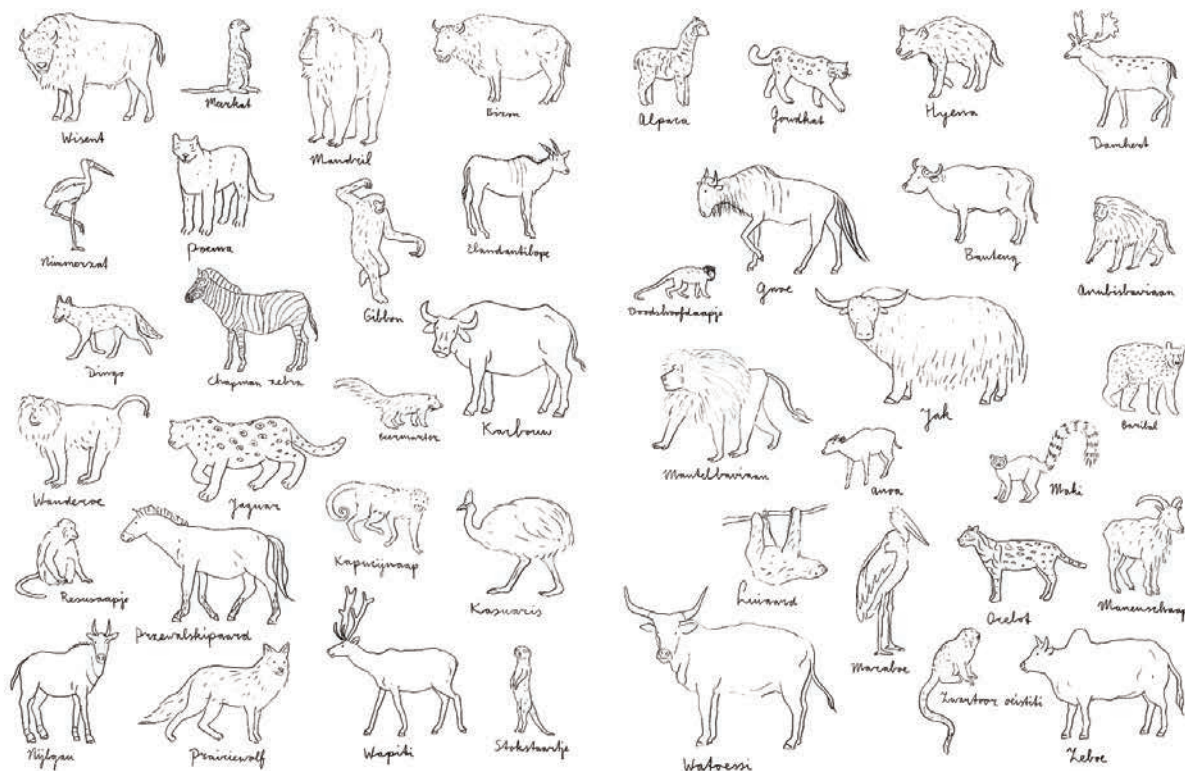
Mariet Lems, auteur *Weten waar de woorden zijn*, methodiek creatief schrijven PO.

I KENNISMAKEN MET HET BOEK

Vraag aan de leerlingen welke diertuintieren ze kennen. Sla het boek open en lees een aantal namen voor van dieren op het schutblad. Kennen ze die ook?

NB. Hieraan is op een later moment een zoekopdracht verbonden. Zie eind van deze les.

LAAT HET OMSLAG ZIEN, al dan niet op het digibord, en laat de leerlingen vrij reageren. Wat is er te zien? Wat te lezen? Sta stil bij de titel: Wat doet een aap op de wc? Laat mogelijkheden bedenken. Verklaart de subtitel iets: een diertuin in oorlogstijd? Hoe voelen de dieren op het omslag zich? Welk dier ziet er 'vrij' uit, welke niet? Wat betekent vrijheid? Wanneer ben je niet vrij om te gaan en te staan waar je wil?

LEES DE ACHTERFLAPTEKST VOOR

Wat een prachtig gezicht zou het geweest zijn, met versierde dierenwagens dwars door de stad! Hoe anders liep het. Wat een groot Rotterdams dierenfeest had moeten worden, waar iedereen voor de straat op zou gaan, waar de kranten over zouden schrijven, werd een drama voor mens en dier. Een zwart gat in de geschiedenis.

Maar natuurlijk gebeurden er ook kleine wondertjes, die gebeuren altijd, hoe erg het ook is. Daar gaat het boek over.

LEES BLADZIJDE 5 VOOR TOT 'KLOPT.'

En laat beelden van het oude Rotterdam zien op

<http://www.froot.nl/posttype/froot/oude-fotos-van-rotterdam-van-voor-de-tweede-wereldoorlog-ingekleurd/>

En van de ingangen van de Diergaarde en het station:

<http://www.engelfriet.net/Alie/Aline/diergaarde.htm>

LEES DOOR TOT EN MET BLADZIJDE 13

AFSLUITENDE SCHRIJFOPDRACHT:

Schrijf een dier op dat eerder genoemd is.

Schrijf een woord op dat je je herinnert uit wat is voorgelezen.

Noem een kleur die erbij hoort (volgens jou, je keuze is dus vrij).

Schrijf met deze woorden een tekst van een regel of 4 à 5. De woorden hoeven niet in die volgorde en het hoeft niet waar te zijn. Voel je vrij.

Wie wil leest voor. Eerst de drie woorden noemen, dan je tekst voorlezen. Spannend hoe de woorden in de tekst terecht gekomen zijn.

Bewaar alle teksten.

EXTRA ZOEKOPDRACHT:

Schrijf de namen op het bord van de dieren op het schutblad of laat ze op het digibord zien.

Laat iedere leerling een dier kiezen (niet uitdelen, want een eigen keuze brengt de associatiestroom al op gang) en op zoek gaan naar informatie op internet en/of in boeken. Bij elk dier wordt een (korte) presentatie gegeven.

BOEK VOORLEZEN EN BESPREKEN

Lees het boek verder naar eigen inzicht in gedeeltes voor en bespreek met de groep na.

Haal een thema uit een hoofdstuk, een onderwerp, een voorwerp, een emotie, en breid de les naar eigen inzicht uit. Haal er relevante beelden en boeken bij, afhankelijk van de tijd die u heeft.

Handige wegwijzers voor nabespreken zijn vragen als:

Wie wil iets zeggen over wat hem/haar is opgevallen?

Wie wil wat zeggen over wat hij/zij mooi vindt?

Wie over wat voor hem of haar raar, onbegrijpelijk is?

Wat zou je nog eens willen horen van hetgeen is voorgelezen?

Belangrijk: antwoorden kunnen uiteenlopend zijn. Wat de een mooi vindt, kan de ander niet mooi of raar vinden. Het waarom is niet relevant. Een verklaring geven van je keuze is wel geoorloofd, maar niet verplicht. Maak duidelijk dat meningen naast elkaar mogen bestaan en dat niemand uitmaakt wat het enige juiste antwoord is. Door naar anderen te luisteren leer je je eigen mening te vormen. Meningsverschillen mogen er zijn, maar die moeten niet tot ruzie leiden. Het doordrammen van de eigen mening heeft vaak tot oorlog geleid.

2 VRIJHEID – BLIJHEID - BLIJDORP

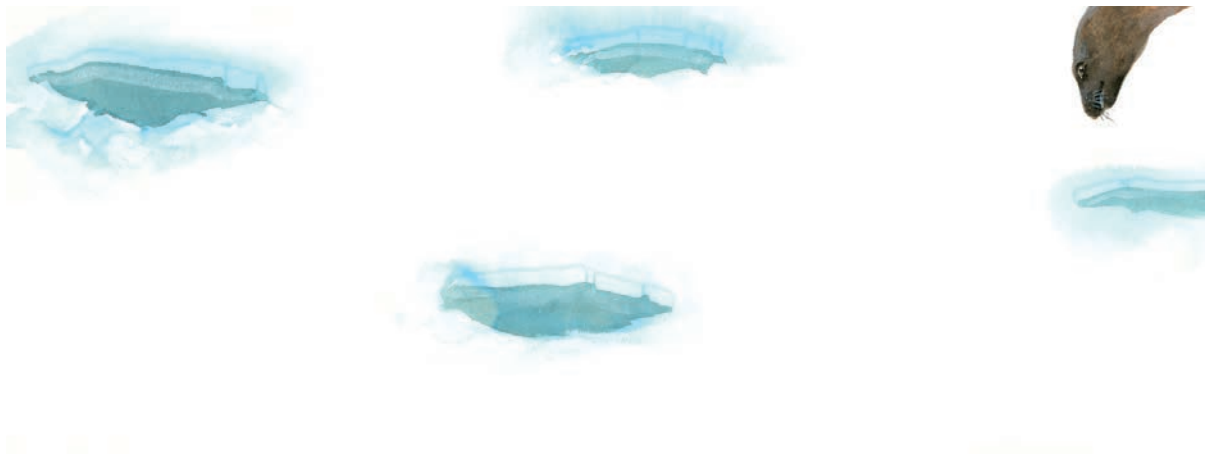
INTRODUCTIE – KOM BINNEN!

De schrijfster, Joukje Akveld, beschrijft prachtig welke dieren in de Diergaarde woonden en hoe ze er terechtgekomen waren. En illustrator Martijn van der Linden zet de dieren zo mooi neer, dat je er het wezen van het dier in kunt waarnemen.

Vanuit de vrijheid die ze in hun landen van herkomst hadden, werden ze in dierentuinen opgesloten in kooien. Waren ze in die landen van herkomst wel echt vrij? Vaak werd er op ze gejaagd (blz. 14). Hoe denk je dat ze het hadden in de kooien in de Diergaarde, goed of slecht? Ze werden en worden heel goed behandeld. Dierenoppassers houden van hun dieren. Waar blijkt dat uit in het verhaal? Wat hebben de oppassers voor hun dieren over?

VAN WELK DIER ZOU JIJ DE OPPASSER WILLEN ZIJN?

Dat hoeven niet per se grote dieren te zijn.

INVENTARISATIE – KIJK ROND!

Inventariseer kris-kras door de klas wat voor dier gekozen is. Kinderen die niet gemakkelijk iets verzinnen, komen zo op ideeën. Ze kunnen ook het dier kiezen waarover ze een presentatie hebben gegeven. Er mogen dubbels zijn, want ieder schrijft en tekent er vanuit het eigen referentiekader over.

Laat de leerlingen nadenken over de mooiste plek voor hun dier. Een plek waarin of waarop ze toch redelijk vrij zijn. Dat hoeft niet te kloppen met de werkelijkheid. Denk voorbij de kaders, de grenzen, de hekken, de dierentuinregels!

INZOOMEN – MAAK KEUZES!

Iedere leerling tekent de plek voor zijn dier en schrijft er een aanbeveling bij. Zo, dat duidelijk wordt waarom die ruimte voor dat specifieke dier nodig is. De aanbeveling eindigt met een soort liefdesverklaring van de oppasser aan het dier, hoe hij hem zal verzorgen en waarom. Niet meer dan 1 A4'tje.

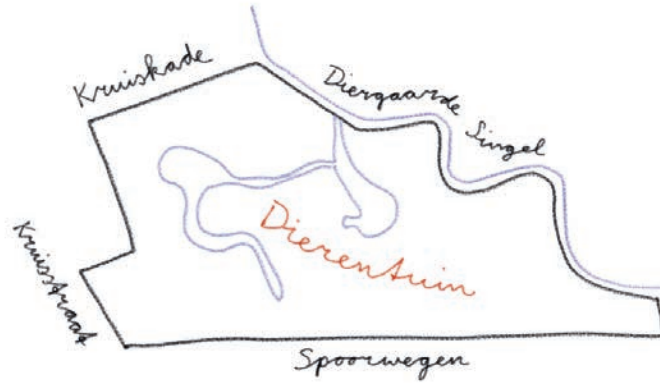
INLIJSTEN – LAAT ZIEN!

Met elkaar delen wat is gemaakt. Bespreken wat tot stand is gebracht.

Bewaar teksten en tekeningen.

EXTRA OPDRACHT 1:

Maak met elkaar de plattegrond voor de 'schooldierentuin'. Bespreek welke dieren bij elkaar kunnen en welke niet. Of kan het voor deze ene keer wel? Verzin met elkaar een naam voor de tuin.

EXTRA OPDRACHT 2:

De vraag kwam al eerder voorbij. Wat is vrijheid? Bespreek met elkaar wat vrijheid in het algemeen en voor jou specifiek betekent. Heeft vrijheid altijd met ruimte te maken? Wanneer voel je je vrij, wanneer niet?

De dichtvorm Elfje is een prachtige vorm om je **persoonlijke** vrijheid in te beschrijven. Voorbeeld van een Elfje. (11 woorden)

- Vrijheid (1 woord)
- ..... (2 woorden)
- ..... (3 woorden)
- ..... (4 woorden)
- ..... (1 woord)

In het kader van de vrijheid is voorlezen niet verplicht.
NB Deze vorm is ook heel geschikt om een boek of een deel van een boek in samen te vatten.
Elfjes uittypen met namen eronder en bewaren.

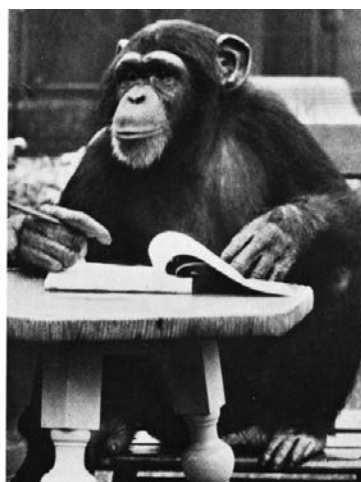
3 BRIEVEN VAN NU NAAR TOEN

INTRODUCTIE – KOM BINNEN!

De zintuigen zijn de dragers van onze waarnemingen. We gebruiken ze vaak niet bewust. Ze wel bewust gebruiken levert mooie teksten op.

Joukje gebruikt ze ook. Ze beschrijft dingen, dieren, mensen, kleuren die ons oog waarneemt. Ze beschrijft geluiden en geuren, laat dieren dingen proeven, beschrijft de tast door wat wordt aangeraakt. Door minstens drie zintuigen in een verhaalbegin te gebruiken, trekt de schrijver je het verhaal in. Slim toch? Daar gaan we iets mee doen. Succes verzekerd.

Op o.a. blz. 65 en 66 vertelt Joukje over de beelden, geluiden en geuren van de oorlog en die van de diertuin. Wie kan er een paar noemen?

INVENTARISATIE – KIJK ROND!

Maak allemaal een zintuigenblad, door boven aan een liggend blad de zintuigen te tekenen: oog (zien), oor (horen), neus (ruiken), tong (proeven), hand (tast). Dat hoeft niet heel mooi, maar mag wel. (Vrijheid!) Zet er strepen tussen zodat er kolommen ontstaan. Nu gaan we echt rondkijken. Buiten!

Ga met de klas en begeleiders naar de plek van de oude Diergaarde. Sta stil en kijk rond. Schrijf onder het oog in kernwoorden op wat je met je oog waarneemt. Doe je ogen dicht en luister naar de geluiden. Schrijf ze op onder het oor. Zijn er geuren? De tong, het proeven, is waarschijnlijk niet aan de orde, dus die kun je overslaan. De tast: wat raakt jou aan en wat raak jij aan? De wind door je haar is ook tast, de tegels onder je voeten ook, net zoals het aanraken van een ruwe muur, of een glad raam.

INZOOMEN – KEUZES MAKEN!

Nu heb je genoeg materiaal verzameld om terug op school een brief te schrijven, een soort brief-verhaal-verslag. Je kijkt af en toe gewoon op je zintuigenblad, dan kun je zo weer verder. Neem een dier of een persoon uit de tijd voor de verhuizing van de Diergaarde. Beschrijf hoe het daar veranderd is. Gebruik je zintuigen zodat de ontvanger van de brief het voor zich kan zien.

Wie niet weet hoe te beginnen, krijgt een beginregel.

Lieve.....,

Je zou het hier niet meer herkennen. Waar de Diergaarde was, is (het) nu...

EXTRA OPDRACHT:

INTRODUCEREN

Bezoek met elkaar Diergaarde Blijdorp en kijk, luister, ruik, raak aan (alleen als het veilig is!) en geniet van wat je waarneemt.

Het zintuigenblad blijft op school.

INVENTARISEREN

Terug op school kies je de mooiste plek volgens jou in de dierentuin. Een plek waar je in gedachten kunt rondkijken. Als je je ogen even dichtdoet, zie je misschien wel aan de binnenkant van je ooglid, net zoals Hakuna, de pantserkrokodil (blz. 110).

INZOOMEN

De leerkracht begeleidt het proces:

- Zet de plek boven het blad
- Schrijf onder het oog dingen die je op jouw gekozen plek zag: dingen, dieren, mensen, kleuren
- Schrijf onder het oor de geluiden die je hoorde
- Enz.

Schrijf met het verzamelde materiaal als inspiratiebron, een triolet.

De leerkracht begeleidt regel voor regel.

Regel 1: De plaatsaanduiding zonder werkwoord en ik erin, een soort titel dus.

Regel 2: Een zin met ik erin, wat deed jij op die plek?

Regel 3: Een zin met dingen die je op die plek zag.

Regel 4: Regel 1 overschrijven.

Regel 5: Een zin met geluiden en/of geuren.

Regel 6: Even overslaan.

Regel 7: Zelfde als regel 1 en 4.

Regel 8: Zelfde als regel 2, maar mag iets veranderd.

Lezen en kijken wat je nog mist op regel 6. Tast? Iets heel nieuws? Hoe je je voelde?

INLIJSTEN

Voorlezen en met elkaar genieten.

TENTOONSTELLING

Alle verzamelde tekeningen en teksten worden tentoongesteld.

Zie voor meer achtergrondinformatie:

<https://onsverleden.wordpress.com/2011/05/18/diergaarde-blijdorp/>

Google op

Er lopen zebra's in de Coolsestraat

Oudste krokodil van Blijdorp overleden

De eerste dierentuin van Rotterdam

